

Az előkelő étteremben, ahol a gyárosok és a háborútkészítő politikusok ültek, vígan szólt a jazz. Thomas Wagner vacsorázott. Előétel után volt. A frakkos pincér éppen a frissen sült húst tette elé. A monoklis gentleman késsel és villával enni készült, amikor hirtelen elsápadt. Rosszul lett. A peccsenye nem volt jól kisütve. Véres volt. Thomas Wagner szédülni kezdett:

Nem birta a vért látni..

Ifj. Kubán Endre

Uj munkahelyen

1838 augusztus havában érkeztem Mariborba. Pár napi kó-dorgás után állást kaptam egy új szövőgyárban. Mint az újonan alakult gyárakban többnyire, úgy itt is rosszak voltak a munkaviszonyok. A munkaidő a rendes nyolc óra helyett tíz órát tett ki, de még a tíz órai munkaidő mellett sem tudtuk azt az összeget megkeresni, mint amit más gyárak munkásai nyolc órai munkaidő mellett keresnek. A munka-folyamat is nehezebb volt, mint más hasonló szövőgyárban. A régi, fából készült szövőszé-keket mehanizálták ugyan, de áram helyett emberi erővel hajtották, így ez sokkalta nagyobb erő kifejtést igényelt a munkában. A tízórai munkaidő végeztével minden tagunk fájt s ha a fizetésünkre gondoltunk, megcsappant a kedvünk.

A műhely-rendeleteket fali táblán tudatták velünk. Egy pár rendelet például így szólt: „A cég vezetősége szigorúan megtiltja, hogy az alkalmazottak bármilyen módon befödják fejüket munka közben. Ha valaki az előírást áthágja, szigorúan megbüntetik.“ Ez az intézkedés érthetetlen volt előttünk. Egyáltalán nem tudtuk kiokoskodni, hogy mi haszna lehet a vállalatnak ebből a rendeletből. Talán újabb büntetési oknak eszelték ki. Egészségünkre veszélyes volt ez az intézkedés, mert a vegyszerekkel átitatott fonál pöszlénye, pora fejünkre rakódott és több esetben bőrbetegséget okozott. Így például minden fizetésnél levontak egy dinárt a gyár takarítására címén. Ez havonta 90.— dinárt tett ki. (Fizetés 14 naponként volt.) A takarítóknak csak harminc dinárt kapott havonta. Így még a takarításán is hatvan dinárt keresett a munkaadónk. A késésért, kimaradásért, áruhibáért, stb. levont büntetések is különleges haszonhoz, eléggé tekintélyes pénzösszeghez juttatták munkaadóinkat. Helyzetünk mindinkább rosszabbodott.

Az év vége felé azt hallottuk, hogy nagy akcióra készül a cég vezetősége: csökkenteni akarják a béreket. A várt akció bekövetkezett. Így szólt a felirat a falitáblán: „A munkások figyelmébe! Mivel az árúkereslet csökkent s a raktárakon levő tartalék igen nagy, a cég kénytelen árúink árát és ezzel párhuzamosan a munkabéreket is 5—15% erejéig csökkenteni.“ Helyzetünk tarthatatlanná vált. A sapkaletiltást, a különböző levonásokat valahogyan még csak eltűrtük, de amúgy is ke-

vés keresetünk leszállítását nem tûrhettük. Ebben egy volt mindnyájunk véleménye. De mihez kezdünk? Harcolnunk kell, de a harcot meg kell szerveznünk. Munkánk a szenvedés terén sokkal könnyebb volt, mint ahogy elképzeltük, mert a béresökentés elkeserítette társainkat. A bizalmatlanság megszűnt közöttünk és egy pár megrögzött talpnyaló kivételével elhatároztuk, hogy a régi béreinket követeljük. Követelésünket be is terjesztettük. Munkaadónk furfangosnak bizonyult. Kijelentette, hogy csak abban az esetben hajlandó a munkások kérését teljesíteni, ha beleegyeznek a hat órai munkaidőbe. De atyai jószívúsággal tanácsolta, hogy inkább dolgozzunk tíz órát csonka bérrrel, mint hat órát a régi fizetés mellett, mert úgy többet kereshetünk. Mi a hat órai munkaidő mellett döntöttünk, mert ha az áru-kereslet csökken, a munkaidőt így is, úgy is csökkenteni majd.

Határozatunkat tudomására adtuk munkaadónknak, egyben közöltük, hogy jogaink csorbítása esetén beszüntetjük a munkát. Munkaadónk meglepődött. Nem tudta elképzelni, hogy munkásai, akik eddig olyan jámborul viselkedtek és mindent eltûrtek, most akcióba lépjenek. Mindent megpróbált, csak hogy szétforgácsolhasson bennünket. Társaimat egyenként behívta az irodába, szépet és jót ígérgetett nekik. Ajánlotta, hogy lépjenek át másik szervezetbe; mondta, hogy az az „igazi“, mert olyan lesz mindennütt és csak az segít rajtunk. Ennek a szervezetnek ő lesz itt az elnöke, biztosítja állandó munkánkat és jövőnket. Aztán látva sikertelenségét, más eszközökhöz folyamodott. Munkába állította besúgóit és talpnyalóit, akik szintén az „igazi“ szakszervezet részére agitáltak. Azonban ezek munkája is sikertelen maradt. Igyekeztem ezek közül egy párnak munkájuk káros voltát megmagyarázni. Ennek az lett a következménye, hogy hálából a felvilágosításért panaszt emeltek ellenem a munkaadónál és elbocsájtottak mint rendbontót és békeháborítót. Munkaadónk minden kísérlete, hogy társaimat elbocsájtásommal megrémítse, csődöt mondott, mert azok egyáltalán nem ijedtek meg.

Két hét után munkába álltam egy másik üzembe.

Közben emelkedett az áru-kereslet. Volt munkaadóm engedni kényszerült, de újabb fogással próbálkozott. Kijelentette, hogy az „igazi“ szervezet tagjai kérésére hajlandó a régi bért visszadni tíz órai munkaidő mellett, sőt egyes gépeknél 15—20%-os fizetéscmeléstől sem zárkózik el. Ilyen bérek mellett egyébként feleslegesnek tart bármilyen szervezkedést is, — mondta. Társaim továbbra is kitartottak. Ideiglenes megegyezés jött létre szervezetünk és a munkaadó között, összes követeléseinket írásba foglaltuk össze amíg az általános kollektív szerződés meg nem valósul.

Első kísérletünket siker koronázta s remény van arra, hogy a jövőben sokkal keményebb harcban is megálljuk helyünket, — mint társaim mondják.

Varga Gyula